

בס"ד | דף מס' 21 | שיעור מקוון במסכת כתובות | הרב ישי יסלזון
מקור מצוטט | [מקור להרחבה] | סתם הפנייה היא למסכת כתובות

קישור לזום בימי רביעי בשעה 20:45 | קישור לקבוצת הוואטסאפ של השיעור

י.ג. ראוה מדברת

י.ג. במשנה השנייה ובתוספתא כתובות א,ו (בליברמן), בגמ' עד: "...פוסל אפילו ברוב כשרים" (ביג:).

המקורות

- קידושין עד. "אבא שאול היה קורא..." עד המשנה.

שיטת רבן גמליאל ורבי אליעזר:

❖ מה בדיוק סוברים ר"ג ור' אליעזר? עיינו ברש"י ובריטב"א – האם יש הבדל בניהם?

- יג: רש"י ד"ה 'השבתנו', ריטב"א ד"ה 'השיבותנו'.

❖ מדוע ר"ג ור' אליעזר מכשירים?

- ריטב"א ד"ה 'איש פלוני', רא"ה ד"ה 'אמרו לו הושבתנו'.
- [שו"ת אבני נזר אה"ע סי' נט עד סעיף ג ועד בכלל].
- (יד: במשנה ובגמ' עד: "...מי פסיל"), תורא"ש בסוגייתו (יג: ד"ה 'מאי קאמר' בעיקר מ: "והקשה רבי שמשון...").
- שיטה ד"ה 'וכן פי' רש"י'.
- שיטה ד"ה 'וכתב הריטב"א' "ועוד נ"ל לפרש... עדות כנ"ל", (ש"ש ד, כב "אלא דמ"ש הרמב"ם... לא הוי מפיהם")¹.

שיטת ר' יהושע:

- מאירי ד"ה 'אמר המאירי' "ואנן הא קימא לן...", ריטב"א עה: ד"ה 'אמר רבא'.
- תוד"ה 'רב אסי', ריטב"א ד"ה 'ראוה מדברת'.
- שלטי גיבורים ד: באות ד.

מי שמסיים את המקורות מוזמן לעיין בקהלת יעקב על אתר וכמו כן אפשר לבקש ממני את הדף הבא ולהמשיך להתקדם...

¹ ההקשר ברמב"ם הוא בפט"ו מאיסורי ביאה הי"ב.

חדושי הריטב"א מסכת כתובות דף יג עמוד ב

השבתנו על המעוברת. פרש"י ז"ל תשובה מקובלת ונצחת אתה משיבנו על המעוברת, ולא נהירא, דא"כ כבר חזר בו ר"ג, והא חזינן אמוראי דפסקי כר"ג ועבדי כותיה, לכך יש לפרש השבתנו על המעוברת תשובה מספקת לפי שיטתך דסבירא לך דאשה מזנה אינה בודקת ומזנה, ויש לך לדמותה לשבויה כיון שכבר הורעה חזקתה מבנות ישראל שכבר נבעלה, מה תשיבנו על המדברת שאין בה אלא סתירה בלבד לפי שעה, אבל לדידן אפי' מעוברת לא דמיא לשבויה, דאשה מזנה בודקת ומזנה, משא"כ בשבויה שאין בידה דאנוסה היא, אמר להם מדברת היינו שבויה, כלומר שאף זו הורעה חזקתה, דסתירה ריעותא היא ופתח לזנות, אמרו ליה שאני שבויה דרוב גוים פרוצים בעריות הם. ומסתברא דלאו חסורי מחסרא מתניתא אלא דתנא קתני עיקר תשובותיהם, כי הוא אומר להם מתחילה מעוברת לדברי הכל לשבויה דמיא, וריעא מינה שהרי כריסה בין שיניה, והם השיבו לו אדרבה אף מעוברת לא דמיא, וכ"ש מדברת, דשאני שבויה דרוב גוים פרוצים בעריות הם וע"כ נבעלת להם, ודוקא משום דאיכא תרתי לריעותא שהיא שבויה ושהיא בין הגוים הפרוצים, אבל שבויה בין פסולי ישראל או נשבית בין הגוים שאין ידם תקיפה עלינו אינה נפסלת, וכדבעינן למימר לקמן במכילתין גבי האשה שנחבשה בין הגוים בס"ד, והיינו דנקט להו לתרוייהו.

חדושי הריטב"א מסכת כתובות דף יג עמוד א

איש פלוני וכהן הוא. כלומר שאותו פלוני כהן הוא דהכא ליכא עובר, ודכוותה מתפרשא סיפא נמי, והא דאמר ר"ג נאמנת היינו שנאמנת שנבעלה לכשר להכשיר גופה ולהכשיר עוברה, אבל אינה נאמנת שהוא אותו פלוני לא לכהונה אפילו לתרומה ולא לירושה, דהא לית לה שום חזקה להאמינה וכולה הימנותא דידה לר"ג משום חזקה דגופא היא.

רא"ה מסכת כתובות דף יג עמוד ב

אמרו לו הושבתנו על המעוברת מה תשיבנו על המדברת. אף על גב דאמרין האי לישנא דהושבתנו על המעוברת, לאו למימרא דהדרו בהו, אלא הוה ליה כמאן דאמ' הא תינח מעוברת דאיכא לדמויה לשבויה, מדברת מאי איכא למימר, מיהו רבנן אליבא דנפשייהו סברי דאפילו מעוברת דוודאי נבעלה לא דמיא לשבויה, דמעוברת מן הסתם איכא למימר שנבעלה לדעתה, וכיון שכן, אומרתשיד שלא נבעלה אלא מכשר לה, ואפילו במקום שכולן פסולין, דכיון דקיי"ל דהמכשיר בה מכשיר ברוב פסולין, לא שני לן בין רוב פסולין לכולן פסולין. ומנא תימרא, מדמקשינן ותיפוק ליה דהכא רוב כשרין אצלה, והתם רוב פסולין אצלה, ומפרקין לה מהאי טעמא דהמכשיר בה מכשיר אפילו ברוב פסולין, והפוסל פוסל אפילו ברוב כשרין, ואם איתא אכתי תיפוק ליה דהתם גבי שבויה כולן פסולין, אלא ודאי לא שני לן בין רוב פסולין לכולן פסולין, דהמכשיר בה הוא הדין אפילו כולן פסולין, דכיון שנבעלה לדעתה מאמינן אותה במה שטוענת לכשר נבעלתי, ואף על גב דהשתא בהאי דוכתא ליכא כשר, אמרינן ההיא שעתא איקרי לה ואשכחה כשר, וכ"ש במדברת שהיא נאמנת לומר לא נבעלתי, מה שאין כן בשבויה שנבעלת שלא לדעתהשטו שהיא בידם שיכולין לאנסה ואין בידה כלום.

שו"ת אבני נזר חלק אבן העזר סימן נט

ב"ה אור ליום ד' נשא תרל"ח לפ"ק.

שלום לכבוד א"א מו"ר הרב הגאון כו' מו"ה זאב נחום שליט"א.

(א) מה שהקשית דאם חייבי לאוין לא הוי דבר שבערוה למה אינה נאמנת לר' יהושע כתובות (י"ג ע"א) לומר לכשר נבעלתי, ואי דמעלה עשו ביוחסין, הא משמע שם דלרב אסי דאמר מאי מדברת נבעלה א"צ למעלה:

אי בעינא אני אומר משום דחשודה לאותו דבר שזינתה, ופנוי' להרמב"ם לאו [אישות פ"א ה"ד], וחמור כמו זונה לכה"ג, ואפי' להה"מ דאינו רק עשה או להפוסקים דמדברנן, מכל מקום בעיני בני אדם ודאי חמור זנות מהאיסור על האשה שתנשא לכהן, והרי הר"א ממין שלהי נדרים [צ ע"ב] ס"ל באמת דאין איסור עלי' אלא שהשיגו עליו, ועכ"פ בעיני הבריות ודאי איסור קל הוא כעין לפני עור שמכשיל הכהן, ודין זה הניח הש"ך בצ"ע [עי' יו"ד סי' קי"ט ס"ק י"ב] בחשודה לאיסור שחמור יותר בעיני בני אדם ובאמת הוא קל:

(ב) ועוד כיון שחשודה שמא זינתה עם ממזר, והוא לאו כמו זונה לכהן, ואף שהיא אומרת לכשר נבעלתי לא מפ' אנו חיינן להכשיר עצמה, דלהכשיר בעי שנים כמו לפסול כמ"ש הריטב"א רפ"ב דר"ה יעיי"ש, וכן דעת הפר"ח וספר תפארת למשה וכיוונו לדברי הריטב"א:

(ג) ועוד נ"ל דסתם בנ"א אינם נאמנים בעריות לעצמם ואינו דומה לשאר איסורין משום דגזל ועריות נפשו של אדם מחמדתן, וכן משמעות דברי רש"י חולין (צ"ו ע"א) ולא דמי לנדה שנאמנת משום דיש לה שעת היתר, וכן לשון הש"ס סוטה (ז' ע"א) סוטה בעלה נאמן עלי' מקו"ח אמרו לו אם אמרת בנדה שכן יש לה שעת היתר, מבואר דבאין שעת היתר אין לו נאמנות להבא והוא הדין להעיד בעבר:

תוספות הרא"ש מסכת כתובות דף יג עמוד ב

מאי קאמר להו ומאי קא מהדרו ליה. פי' מה אמר להם שהוזקו להשיבו כך שאין תשובה זו שייכא על מה שאמר להם. הכי קאמרו ליה השבתנו על המעוברת וכו'. ולא שחזרו בהם חכמים מחמת תשובה זו אלא לדבריו דר' יהושע קאמרי ליה, והכי פירושא דברייטא מה הפרש בין זו לזו יש לה עדים וכו' פי' לדידן ניחא דאית לן אשה מזנה בודקת ומזנה (פי' בודקת כשר לה לזנות עמו) אלא לדברין דלית לך האי סברא יש הפרש דשבויה יש לה עדים ואין לה מגו אבל זו אין לה עדים ויש לה מגו, אמר להם אף למעוברת שאתם חולקין עלי יש עדים דכריסה בין שיניה, אמרו לו השבתנו תשובה נצחת על המעוברת לפי דברין דלית לך אשה מזנה בודקת ומזנה, לפי דברינו לא קשיא מידי, מה תשיבנו על המדברת דאפילו לדברין במדברת מיהא אודי לן דנאמנת מחמת מגו, אמר להם מדברת היינו שבויה דכמו דשבויה בחזקת בעולה גם מדברת סתמא בחזקת בעולה ולא מהימנא במגו דאע"ג דכי אמרה לא נבעלתי מהימנא אין כאן מגו לפי שיריאה לומר לא נבעלתי לפי שיודעין בה שהיא משקרת, אמרו לו שאני שבויה דין הוא שתהא בחזקת בעולה משום דרוב גוים פרוצין בעריות אבל זו אינה כל כך בחזקת בעולה ושייך בה מיגו, אמר להם אף מדברת כיון דאסתתרא אין אפוטרופוס לעריות לכל הפחות לענין זה דלא חשבינן ליה מגו לפי שיריאה לומר כדפרישית.

והקשה רבינו שמשון להאי פירושא מהא דפריך לקמן אההיא משנה דתינוקת שנאנסה על העין אי כר"ג אפילו ברוב פסולין נמי מכשר ומדמכשר ר"ג בנאנסה אלמא לא הוי טעמא משום דאשה מזנה בודקת ומזנה,

ופירש כל הסוגיא דהכי קאמר לדידן נחא דאליס לן בריא דאפילו בחד ספיקא מכשרינן אבל לדידך דלא אליס לך בריא השבתנו על המעוברת מה תשיבנו על המדברת דאפילו לדידך דלא אליס לך בריא הוה לך לאכשורי במדברת. ולי נראה דלא קשה מהך דלקמן דהכי קאמר אי כר"ג ובעית למימר דמכשר בלא טעמא דאשה מזנה בודקת ומזנה אפילו ברוב פסולין נמי מכשר, ועוד נחא לפי מה שאפרש לקמן.

שיטה מקובצת מסכת כתובות דף יג עמוד ב

וכן פי' רש"י ז"ל. פירוש לפירושו דכל שהוחזקה שנבעלה מחזקין לה שלפסול נבעלה דכולהו ס"ל דאין אשה בודקת ומזנה ובהכי פליגי רבנן ורבי יהושע אי מחזקין מדברת לודאי נבעלה דומיא דשבויה אי לא ולקמן נאריך עוד בס"ד בזה.

שיטה מקובצת מסכת כתובות דף יג עמוד ב

ועוד נ"ל לפרש דלהכי כתב רש"י לומר לכשר נבעלתי דאי דקאמר' לא נבעלתי כלל וקאי אמדברת לחודה לא מקרי עדות כלל ולא שייך לומר זו עדות כו' דהא אומרת לא היו דברים מעולם ואי אמרת דזה מקרי עדות הכי נמי גבי משארסתני נאנסתי והיא אומרת מוכת עץ אני האשה עצמה מעידה על עצמה ומאי קאמר זו עדות כו' אלא ודאי דכל כה"ג לא מקרי עדות אלא טוענת על עצמה והכי נמי בשאומרת לא נבעלתי כלל לא מיקרי עדות אבל בשאומרת לכשר נבעלתי הרי לאחר שהוחזקה בבעולה על פי דבריה אנו מאמינים אותה על פי עדותה לומר לכשר נבעלתי והיינו עדות כנ"ל:

שב שמעתתא שמעתתא ד פרק כב

אלא דמ"ש הרמב"ם באלמת הרי זה ספק זונה, צריך ביאור, דאמאי לא מהני מרמזת. ומה שכתב הנודע ביהודה משום דאינה מכרת בין כשר לפסול. וגם מה שכתב דאינה יכולה לצעוק כבר השיגו בזה בספר בית מאיר. וגם מה שכתב בית מאיר משום דמיירי מסתמא שאין הבועל לפנינו נמי משכחת רמיזה אם לכשר אם לפסול.

ולכן נראה טעמא דאלמת אם נשאת תצא, כיון דתני בפ"ק דכתובות דף י"ג ב' בדברי ר"ג ור"א זו עדות שהאשה כשירה אלמא קרי לה עדות ואין מקבלין עדות מן האלם ואפילו ע"י הרכנה או ע"י רמיזה הוי ליה מפי כתבם. כמ"ש בסמ"ע סימן מ"ו ס"ק פ"ח, דהרכנת ראשו לא הוי מפיהם ע"ש.

בית הבחירה למאירי מסכת כתובות דף יב עמוד ב

ואנן הא קיימא לן כרבן גמליאל ואף בנבעלה נאמנת ור' יהושע אומר אינה נאמנת שכל שהפקירה עצמה אינה בודקת למי ופסולה לכהנה ופירשוה בגמרא לדעתי אף בראוה שנסתרה כזעירי ומשום מעלה עשו ביוחסין:

חדושי הריטב"א מסכת כתובות דף עה עמוד ב

אמר רבא לא תימא טעמא דרבי יהושע וכו' אבל היכא דליכא חזקה דממונא אזיל רבי יהושע בתר חזקה דגופא. פירוש אף על גב דאיכא ריעותא אחרינא כנגדה דאי לא פשיטא, וא"ת והרי ראוה מדברת או מעוברת

(לעיל י"ג א') דליכא חזקה דממונא דלא אזיל רבי יהושע בתר חזקה דגופה, וי"ל דכיון דנסתרה רגלים לדבר שלא בדקה ובטלה חזקת גופה, א"נ דהתם מעלה עשו ביוחסין.

חדושי הריטב"א מסכת כתובות דף יג עמוד א

מתני' ראוה מדברת עם אחד בשוק. ואסיקנא דמדברת היינו נסתרה דליכא אלא עידי סתירה, ומיהו כי אמר לה מה טיבו והיא אומרת איש פלוני וכהן הוא הרי היא מודה שנבעלה לו דאי לא מה לה למימר הכי, ודעת התוספות דדוקא באומרת נבעלתי אמר ר' יהושע דלא מהימנא דהשתא ליכא אלא חד ספיקא, אבל אם אמרה לא נבעלתי הא איכא תרי ספיקי דשמא לא נבעלה ואת"ל נבעלה שמא לכשר נבעלה וכל תרי ספיקי מכשיר ר' יהושע כדאיתא בגמרא, והיינו דאמר בפרק האשה (לק' ט"ז א') הניחא לזעירי דאמר נסתרה מגו דאי בעיא אמרה לא נבעלתי, ומיהו רבי יהושע לית ליה האי מגו משום מעלה שעשו ביוחסין וכדאיתא בסמוך, וקשה לפירוש זה דהא בגמרא מדמה ר' יהושע מדברת לשבויה ואמר להו לרבנן מה הפרש יש בין זו לזו, ואמר נמי מדברת היינו שבויה, והתם כיון דאיכא עדים שנשבית אפילו אמרה לא נבעלתי טמאה, ויש לי לדחוק דבאומרת נבעלתי הוא דמדמי להו, וה"ק מה ההפרש הגדול שיש בין זו לזו דהתם לא מהימנא אפילו באומרת לא נבעלתי והכא נאמנת לכל אפילו באומרת נבעלתי ולכשר נבעלתי, ויותר נראה לומר דמתני' סתמא בין באומרת לא נבעלתי ובין באומרת לכשר נבעלתי, ור"ג מכשיר בשתיהן, ור' יהושע פוסל בשתיהן ולא חשיב לה תרתי ספיקי דכיון דנסתרה אבדה חזקתה דכל סתירה כנבעלה חשיבא לענין יוחסין משום מעלה כדאיתא בגמרא, והא דאמרינן לקמן בפרק האשה מגו דאמרה לא נבעלתי, ההוא לאו מגו גמור הוא אלא מגו כל דהוא כהנהו דפרשינן לעיל, והכי מתפרשי כולהו מגו דההיא שמעתתא כדבעינן לפרושי התם בס"ד וכן דעת הרמב"ן ז"ל, מ"ר.

שלטי הגבורים מסכת כתובות דף ד עמוד א

ד לשון ריא"ז

כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה אין לה כתובה כלום לפי שמקחו מקח טעות ואין לה תוספת כמבואר בקונטרס הראיות: